

КРИТЕРІЇ ФАНДРЕЙЗИНГОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ-ЧЛЕНІВ ДИТЯЧИХ ОБ'ЄДНАНЬ

У статті проаналізовано зміст понять “фандрейзинг”, “компетентність”. Автор формулює зміст категорії “фандрейзингова компетентність підлітків-членів дитячих об'єднань”, детермінує критерії сформованості досліджуваної компетентності підлітків-членів дитячих об'єднань.

Ключові слова: фандрейзинг, компетентність, фандрейзингова компетентність, підлітки, дитячі об'єднання, критерії.

Політичні, соціальні, економічні процеси, що притаманні сьогоденню України, формують потребу компетентнісного підходу до визначення змісту роботи фахівців у всіх сферах життєдіяльності. Така потреба повною мірою відображена й у стратегії розвитку дитячого руху в країні. Зокрема, актуалізується пошук шляхів забезпечення належного рівня професіоналізму лідерів дитячих об'єднань як запоруки ефективного функціонування такого об'єднання.

Здатність дитячого об'єднання ефективно функціонувати у межах визначеної місії тісно пов'язана зі спроможністю організації залучати необхідні ресурси (матеріально-технічні, фінансові, людські тощо). Процес залучення ресурсів отримав назву фандрейзингова діяльність. Досвід фандрейзингової діяльності сучасних дитячих об'єднань засвідчує залежність ефективності залучення ресурсів від компетентності фахівців, що й виконують функції фандрейзера. Нині актуальним є питання визначення критеріїв фандрейзингової компетентності підлітків-членів дитячих об'єднань, що стануть орієнтиром у процесі формування досліджуваної компетентності.

Для наукових досліджень особливостей фандрейзингової діяльності характерна тотожність наукового підходу до трактування змісту поняття “фандрейзинг”: А. Авраменко, Г. Аксенов, М. Браун, І. Зверева, О. Карінцева, Р. Краплич, Л. Руденко-Кардаш, Й. Топфер, А. Ткачук та інші. Більшість дослідників розглядають фандрейзингову діяльність у межах різних аспектів функціонування громадських організацій. Зокрема, О. Карінцева [3] дослідила особливості фінансування громадських

організацій, специфіку формування фінансової мети та основні шляхи залучення ресурсів. Є. Кірсанова [2] класифікувала основні джерела фінансування громадських організацій, визначила етапи та методи реалізації фандрейзингової кампанії. Р. Краплич [4] структурував провідні компоненти фандрейзингового плану, висвітлив етичні принципи діяльності фандрейзера.

Аналіз низки психолого-педагогічних праць засвідчив інтерес наукової спільноти до вивчення змісту поняття “компетентність” у різних його контекстах: О. Безпалько, Т. Веретенко, І. Зимня, І. Зверева, І. Зязюн, Н. Краснова, Н. Ничкало, Ж. Петрочко, О. Пометун, С. Харченко, Л. Харченко та інші. Дослідженню різних видів компетентності – життєвої, загальнокультурної, інформаційної, комунікативної, культурологічної, методичної, педагогічної, полікультурної, психологічної, професійної, професійно-педагогічної, – приділяли увагу К. Глушенко, В. Заболотний, Л. Зеленська, О. Кузьміна, Л. Маслак, С. Мельник, Н. Мурована, О. Нікулочкіна, Л. Перетяга, О. Полуніна, Л. Пономаренко, М. Степаненко, А. Хом’як, Л. Шовкун та інші.

При цьому варто зауважити, що спеціальних досліджень, присвячених вивченню фандрейзингової компетентності підлітків-членів дитячих об’єднань, не здійснювалося.

Мета статті полягає в розробленні критеріїв фандрейзингової компетентності підлітків-членів дитячих об’єднань.

Питання детермінації критеріїв фандрейзингової компетентності підлітків-членів дитячих об’єднань потребує означення змісту таких понять, як “фандрейзинг” та “компетентність”.

Етимологія терміна “фандрейзинг” засвідчує його походження від англійських слів fund (“кошти, фонди”) і raise (“піднімати, збільшувати”). Саме слово фонд – використовується для позначення двох англійських понять: а) *foundation* – це неприбуткова організація, яка виконує свою статутну діяльність для досягнення благородної мети через надання грантів іншим неприбутковим організаціям або реалізацію власних програм; б) *fund* – сума коштів, заощаджених або призначених для виконання конкретно визначених цілей і завдань [1, с. 517].

Проаналізуємо кілька наукових підходів до визначення змісту провідного в межах дослідження поняття.

Зокрема, фандрейзинг визначають як комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на залучення різноманітних ресурсів, необхідних організації для реалізації її місії; подання запитів на отримання коштів на благодійні або суспільно-корисні цілі [8]. Фандрейзинг розглядають і як мистецтво залучення коштів приватних осіб чи благодійних організацій, які надають фінансові ресурси у вигляді грантів. Наголос на психологічному складнику в реалізації фандрейзингу простежуємо в такому тлумаченні: фандрейзинг – це не випрошування коштів у благодійних організацій, а продаж продукту організації (послуги, програми, проекту, ідеї тощо) потенційному дарувальнику, спонсору, грантодавцю [10]. Зосередження уваги на різноплановості ресурсного забезпечення помічаємо у такому формулюванні поняття “фандрейзинг” – діяльність, яка забезпечує здобування різноманітних ресурсів організації та людини для виконання соціально важливих цілей [1, с. 517].

Що ж до видів фандрейзингу, то дослідники визначають такі: внутрішній та зовнішній, проектний та поточний. Внутрішній фандрейзинг передбачає самостійну діяльність працівників громадської організації, спрямовану на розроблення та реалізацію стратегії пошуку фінансування. Зовнішній – становить собою один із напрямів консалтингової діяльності, за якої пошук фінансування здійснюється шляхом залучення професійних консультантів з фандрейзингу. Ними можуть бути як незалежні експерти, так і спеціалізовані фандрейзингові фірми [9].

Проектний фандрейзинг – пошук конкретних коштів під реалізацію проектів. Проектний фандрейзинг є найбільш зручною формою залучення коштів як для самої організації, так і для сторони, яка фінансує. Це зумовлено наявністю чітко визначених цілей використання коштів, можливістю залучення значних фінансових джерел при низьких витратах на фандрейзинг, а також одержанням комерційних переваг від проекту.

Поточний (оперативний) фандрейзинг – пошук коштів на покриття поточних витрат. Поточний фандрейзинг є найменш ефективною формою залучення коштів для громадських організацій, оскільки вони не мають цільового призначення й акумулюються в поточному бюджеті. Залучені кошти можуть витратитися на виплату заробітної платні, покриття комунальних і матеріальних витрат, внаслідок чого знижується зацікавленість вкладників у подібному фінансуванні. Найчастіше

оперативний фандрейзинг використовується організаціями, які перебувають у критичному фінансовому становищі. У цій ситуації вони, завдяки своїй суспільній значущості, можуть залучати від держави і приватних осіб кошти на погашення боргів [3, с. 46].

Коротко проаналізуємо зміст поняття “компетентність”. Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (США) (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI)), що об'єднує багатьох знаних науковців (Tiffany A. Koszalka (США), Insung Jung (Японія), Gila Kurtz (Ізраїль) та інші), які вивчають наукову категорію “компетентність”, вона трактується як спроможність особистості кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому компетентність пов'язується з комплексом знань, навичок і ставлень, що дають особистості змогу ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності [5].

Зміст поняття “компетентність” як провідного елемента категоріального апарату нашого дослідження представимо з позицій загальнонаукового та педагогічного підходів. Загалом компетентність (з латинської *competentia*) визначають як поінформованість, обізнаність, авторитетність. Компетентність також тлумачать як набуту у процесі навчання інтегровану здатність особистості, що складається зі знань, досвіду, цінностей і ставлення, які можуть бути цілісно реалізовані на практиці.

Сучасна вітчизняна освітня політика трактує “компетентність” як “здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості” [6].

Аналіз наукового доробку О. Безпалько, Т. Веретенко, І. Зверевої, І. Зязюна, Н. Красової, С. Харченка та інших щодо вивчення змісту поняття “компетентність” у межах педагогічного підходу дав можливість виявити, що ядром структури компетентності виступають, передусім, сукупність знань, умінь і навичок, вживаних у конкретній сфері діяльності людини. Ми приєднуємось до позиції І. Зверевої та авторського колективу Енциклопедії для фахівців соціальної сфери щодо трактування поняття “компетентність”: по-перше, як поглибленого знання; по-друге, як стану адекватного

виконання завдання; по-третє, як здатності до актуального виконання діяльності [1, с. 57].

На основі аналізу змісту дефініцій “фандрейзинг” та “компетентність” ми підійшли до визначення поняття “фандрейзингова компетентність”. Отже, фандрейзингова компетентність підлітків-членів дитячих об’єднань – це мотиваційна спрямованість лідерів дитячого об’єднання на реалізацію діяльності, завдання якої полягає в залученні ресурсів, необхідних для ефективного функціонування дитячого об’єднання; їхні знання про сутність і зміст цієї діяльності; вміння лідерів забезпечувати планування та реалізацію процесу залучення ресурсів у межах діяльності дитячого об’єднання.

Що ж до трактування поняття “критерій”, то в межах нашого дослідження будемо виходити із розуміння того, що критерій – це показник, на основі якого здійснюється оцінка, визначається певна класифікація, міра оцінки [7, с. 136].

Критерії фандрейзингової компетентності дослідимо в межах вивчення технології фандрейзингу, що стала складником процесу розвитку соціальної ініціативності підлітків-членів дитячих об’єднань (згідно з науково-дослідною роботою лабораторії дитячих об’єднань Інституту проблем виховання НАПН України).

За результатами констатувального етапу дослідження розроблено критерії і показники соціальної ініціативності підлітків-членів дитячих об’єднань: пізнавальний, мотиваційно-ціннісний, діяльнісний. Відповідно до вищезазначених критеріїв та показників соціальної ініціативності підлітків-членів дитячих об’єднань конкретизуємо критерії та показники фандрейзингової компетентності підлітків-членів дитячих об’єднань.

Перший – пізнавальний критерій фандрейзингової компетентності, що об’єднує сукупність знань підлітків-членів дитячого об’єднання про зміст фандрейзингової діяльності:

- знання про зміст поняття “фандрейзинг”, види фандрейзингу, динаміку фандрейзингової діяльності в дитячому об’єднанні;
- знання пріоритетних завдань фандрейзингової діяльності;
- знання про альтернативні джерела ресурсного забезпечення діяльності дитячих об’єднань;
- знання основних мотивів благодійної діяльності;

- розуміння провідних психологічних механізмів стимулювання спонсорської підтримки;
- знання цілей та методів планування та реалізації фандрейзингової діяльності;
- знання провідних технік реалізації фандрейзингової діяльності;
- знання про особливості формування бюджету фандрейзингової кампанії;
- знання морально-етичних якостей фандрейзера (працівник, що відповідає за ресурсне забезпечення) дитячого об'єднання;
- усвідомлення призначення фандрейзингової діяльності з-поміж інших видів діяльності дитячих об'єднань.

Другим визначено мотиваційно-ціннісний критерій фандрейзингової компетентності підлітків-членів дитячих об'єднань, який передбачає:

- розуміння взаємозалежності різних видів діяльності дитячого об'єднання (проектної діяльності, менеджменту волонтерських ресурсів, моніторингу діяльності дитячого об'єднання тощо) та усвідомлення впливу фандрейзингової діяльності на ефективність функціонування дитячого об'єднання загалом;
- усвідомлення фандрейзингової діяльності як засобу розвитку соціальної ініціативності підлітків-членів дитячого об'єднання;
- розуміння цінності фандрейзингової діяльності в процесі розвитку соціальної ініціативності підлітків-членів дитячих об'єднань;
- розуміння етичних засад фандрейзингової діяльності;
- бажання навчитися ефективно планувати та реалізовувати фандрейзингову діяльність у дитячому об'єднанні.

Третій критерій фандрейзингової компетентності підлітків-членів дитячих об'єднань – діяльнісний охоплює такі показники:

- уміння конструктивно обґрунтовувати доцільність фінансування певного аспекту діяльності дитячого об'єднання як на внутрішньоорганізаційному рівні, так і на рівні взаємодії зі спонсорами (благодійниками, меценатами, донорами) дитячого об'єднання;
- уміння визначати можливості дитячого об'єднання щодо планування фандрейзингової кампанії;

- уміння формулювати мету і завдання конкретної фандрейзингової кампанії дитячого об'єднання;
- уміння використовувати психологічні техніки стимулювання благодійної діяльності;
- здатність до ефективного застосування методів фандрейзингової діяльності;
- вміння застосовувати на практиці техніки реалізації фандрейзингу;
- вміння залучати людський ресурс (волонтерів) до реалізації окремих завдань фандрейзингової кампанії;
- вміння формувати "інформаційну базу спонсорів";
- вміння розробляти графік реалізації фандрейзингової кампанії;
- вміння розробляти критерії моніторингу та оцінювання реалізації фандрейзингової діяльності;
- уміння здійснювати оцінку фандрейзингової діяльності щодо рентабельності.

Вважаємо за доцільне наголосити на тому, що фандрейзингова компетентність лідерів дитячих об'єднань зумовлюється й особистісними якостями фахівця. Сформованість у лідерів дитячих об'єднань комунікабельності, креативності, толерантності, цілеспрямованості обов'язково оптимізує процеси планування та реалізації фандрейзингу.

Результати роботи щодо визначення критеріїв фандрейзингової компетентності лідерів дитячих об'єднань надали можливість дійти таких висновків:

- 1) шляхом аналізу наукових підходів щодо тлумачення змісту понять "фандрейзинг" та "компетентність" нами було визначено зміст поняття "фандрейзингова компетентність підлітків-членів дитячих об'єднань" як мотиваційну спрямованість лідерів дитячого об'єднання на реалізацію діяльності, завдання якої полягає в залученні ресурсів, необхідних для ефективного функціонування дитячого об'єднання; їхні знання про сутність і зміст цієї діяльності; вміння підлітків-членів дитячих об'єднань забезпечувати планування та реалізацію процесу залучення ресурсів у межах діяльності дитячого об'єднання, що й стало орієнтиром для детермінації критеріїв досліджуваної компетентності;

2) прототипом критеріїв фандрейзингової компетентності стали розроблені лабораторією дитячих об'єднань Інституту проблем виховання критерії соціальної ініціативності: мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний. Змістовне наповнення критеріїв фандрейзингової компетентності потребувало уточнення сутності і змісту фандрейзингової діяльності у межах дитячого об'єднання.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у визначенні та деталізації диференційованих рівнів фандрейзингової компетентності лідерів дитячих об'єднань.

Література

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. проф. І. Д. Зверевої. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. – 535 с.
2. Менеджмент громадських організацій: вибрані питання теорії та практики : навч. пос. / А. Ю. Журавський, О. Г. Дегтяренко, О. В. Купенко, О. А. Лук'янихіна, В. В. Мартинець. – Донецьк : Цифрова типографія, 2007. – 262 с.
3. Менеджмент неприбуткових організацій : навч. посіб. / під загал. ред. Карінцевої О. І. – Суми : Собор, 2004. – 104 с.
4. Методи підвищення фінансової життєздатності недержавних організацій / Р. Краплин. – К., 2004. – 76 с.
5. Пономаренко Л. І. Розвиток педагогічної компетентності батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу у процесі соціально-педагогічного супроводу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 "Соціальна педагогіка" / Людмила Іванівна Пономаренко. – Суми, 2014. – 388 с.
6. Про затвердження "Національної рамки кваліфікацій": постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 [Електронний ресурс] // Офіц. сайт Верховної Ради України "Законодавство України". – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>. – Назва з екрана.
7. Словарь по социальной педагогике : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / [авт.-сост. Мардахаев Л. В. – М. : Академия, 2002. – 368 с.
8. Фандрайзинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eventua.com.ua/eventoteka/management/fundraising.html. – Назва з екрана.

9. “Фандрайзинг”: никогда не получите то, что не просите! [Электронный ресурс]. – Режим доступа: / www.dengi-info.com/archive/article.php?aid=256. – Заглавие с экрана.
10. Штика Н. О. Організаційно-правові основи діяльності неурядових організацій (НУО) : метод. посібник для студентів спеціальності “Соціальна педагогіка” / Н. О. Штика. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – 104 с.

Н. А. Шпит

Критерии фандрейзинговой компетентности подростков-членов детских объединений

Институт проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины (9 ул. Берлинского, Киев, Украина)

В статье проанализировано содержание понятий “фандрейзинг”, “компетентность”. Автор формулирует содержание категории “фандрейзинговая компетентность подростков-членов детских объединений”, определяет критерии формирования исследуемой компетентности подростков-членов детских объединений.

Ключевые слова: фандрейзинг, компетентность, фандрейзинговая компетентность, подростки, детские объединения, критерий.

N. O. Shpyh

The Criteria of Fundraising Competence of Teenagers-Members of Children's Associations

The Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (9 Berlynskohoho Str., Kyiv, Ukraine)

The article is devoted to defining the content of fundraising competency criteria for teenagers-members of children's associations. The author analyzes various scientific approaches to determining the meaning of “fundraising”, specifies its types.

The notion of “competence” from different scientists' point of view is considered. Based on definitions of “fundraising” and “competence”, the concept “fundraising competence of teenagers-members of children's associations” is revealed.

Criteria for “fundraising competence of teenagers-members of children's associations” are specified: cognitive, motivational and value, activity. Each criterion is filled with relevant indicators that testify the efficiency of fundraising.

Keywords: fundraising, competence, fundraising competence, teenagers, children's associations, criteria.

References

1. Zverieva, I. D. (2012). *Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery* [Encyclopedia for social sphere professionals]. Kyiv, Simferopol: Universum.
2. *Kompetentnist* [Competency]. Retrieved from <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Zhuravskiy, A. Yu., Dehtiarenko, O. H., Kupenko, O. V., Lukianykhina, O. A. & Martynets, V. V. (2007). *Menedzhment gromadskykh orhanizatsii: vybrani pytannya teorii ta praktyky* [Management of public organizations: selected issues of theory and practice]. Donetsk: Tsyfrova typografia.
4. Karintseva, O. I. (Ed.). (2004). *Menedzhment neprybutkovykh orhanizatsii* [Management of non-profit organizations]. Sumy: Sobor.
5. Kraplyn, R. (2004). *Metody pidvyshchennia finansovoi zhyttiezdatnosti nederzhavnykh orhanizatsii* [Methods of increasing the financial capacity of non-governmental organizations]. Kyiv.
6. Ponomarenko, L. I. (2014). *Rozvytok pedahohichnoi kompetentnosti batkiv-vykhovateliv dytiachykh budynkiv simeinoho typu u protsesi sotsialno-pedahohichnoho suprovodu* [The development of pedagogical competency of parents-educators of baby homes of family type during social-pedagogical support] (Candidate dissertation, Sumy).
7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011). *Pro zatverdzhennia "Natsionalnoi ramky kvalifikatsii"* [About passing the "National frames of qualifications"] (Regulation No 1341, November 23). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.
8. Mardakhaiev, L. V. (2002). *Slovar po sotsyalnoi pedagogike* [Dictionary on social pedagogics]. Moscow: Akademiia, 2002.
9. *Fandraizyng* [Fundraising]. Retrieved from www.eventua.com.ua/eventoteka/management/fundraising.html.
10. *Fandraizing: nikogda ne poluchite to, chto ne prosite!* [You will never get what you don't ask for!]. Retrieved from www.dengi-info.com/archive/article.php?aid=256.
11. Shtyka, N. O. (2007). *Orhanizatsiino-pravovi osnovy diialnosti neuriadovykh orhanizatsii (NUO)* [Organization-legal bases of non-governmental organizations' activity (NGO)]. Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka.